

A FÉLELEM, EGÉSZ ÉLETÉBEN VÉGIGKÍSÉRTE ALFRED HITCHCOCKOT

75. születésnapján Alma és Paul Ewman társaságában

Hitch – egy szereplővel a Madarak-ból

Alfred Hitchcock 1980 áprilisának végén halt meg. 81. évében járt.

Kilenc évvel halála után mit őriz az emlékezetem Alfred Hitchcockról? Emlékfoszlányokat, beszélgetések részleteit, végeérhetetlen hallgatásokat és mindezt beaanyagzó meleg kedélyességét. Sir Alfred – Anglia királynőjétől kapta nemesi címét – titokzatos volt a látszólagos megközelíthetőség mögött. És annyira lenyűgöző!

Egyszer, egyetlenegyszer volt alkalmam interjút készíteni Alfred Hitchcockkal a Los Angeles-i Bel Air negyedben lévő „birtokán”. Nem szeretett újságírókat fogadni itt, ebben a házban, mely szerinte túl messze esett a stúdióktól. Ugyanis a mesterségén kívül egyéb semmi sem érdekelt. Bár az ötvenes évek közepe táján Amerikába honosodott, mindvégig igazi angol maradt. Flegmatikusabb volt, mint bárki, s szeretett melleszólni, amikor ez az előnyére szolgált.

Ugyanakkor a Universal Stúdió hatalmas műtermeinek árnyékában meghúzódó falusias, kunyhószerű lakása valóságos paradicsom volt az újságírók számára. Gyakran fogadott itt, angol mesterek képei, bőrkötéses könyvek között, puha padlószőnyeggel borított szobájában, amely annyira talált nagymacskához illő mozdulataihoz. „Hitch”, ahogy a Universal Stúdióban hívták, nagyon jól tudta reklámozni filmjeit és önmagát. Úgyszintén remekül értett a rendezéshez is.

Titkárnoje mindig üres szobába vezetett, ahová ő maga néhány másodperccel később lépett be; vonatott beszédén átütött a kedvesség.

Itt, egy estébe nyúló beszélgetés alkalmával, az asztali lámpa fényénél mesélt nekem Alfred Hitchcock a félelemről. Nagyon pontosan megfogalmazott nézetei voltak róla.

„A félelem – magyarázta – a mozi számára nagyon

jövedelmező érzés. Két okból is. Lelke mélyén mindenki szeret félni. De csak úgy, ha semmi veszély nem fenyegeti. Mi van annál kellemesebb, mint félni valaki másért, például egy film szereplőjéért, miközben mi magunk kényelmesen ülünk a mozi nézőterén.”

Már azt hittem, hozzáteszi: „Egyszerű, kedves Watson...”

Úgy tűnik, hogy Hitchcock legderűsebb éveit is ennek az érzésnek a jegyében töltötte, amely két gyerekkori emlékből fakad.

Kisgyerekként, egy éjszaka, mikor a szülei nem voltak odahaza, felébredt. Sírva szólítottatta őket, végül kiment a konyhába, és egy jó adag hideg sülttel vigasztalódott meg.

A másik eset ijesztőbb. Az ifjú Alfred későn tért haza. Édesapja, hogy megleckéztesse, a rendőrsre küldte, ahol egyik barátja dolgozott, hogy zárja be Alfredet egy jó órára az éjszakai cellába néhány csavargó közé. Soha nem felejtette el, mennyire félt akkor.

Néhány gyerekkori emlékének felelevenítésétől tekintve Hitchcock a valóságos szűkmarkúan bánt, alkalmat adva filmjeinek sokféle értelmezésére. Utálta, ha valaki önmagát – és őt is – túl komolyan vette. Kiválóan mulatott, amikor az újságírók képsorainak titkos pszichológiai értelmezésével kísérleteztek. „Én csak szórakoztatok” – ismételte előszeretettel.

1899. augusztus 13-án született Londonban, apja baromfikereskedő volt. Szülei céltudatos szigorral nevelt angolt akarván faragni belőle, beírták a jezsuitákhoz.

Tizenöt éves korában kedvelte a művészkedést, a londoni autóbuszokat, a hosszú utazásokat. Ha rá hallgatnak, hajókovács lett volna.

„Annyira szerettem a hajókat – mesélte egyszer –, hogy a *Lloyd's*-ban közzétett heti álláshirdetéseket betéve tudtam.”

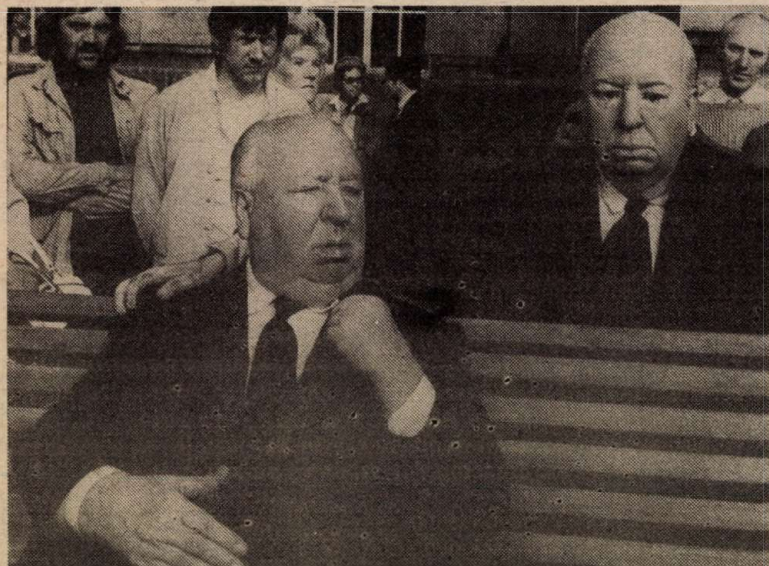
A későbbiekben aztán csak képzeletben utazik, no

Egy 53 filmes rendező

Joan Mac Trevorra

Minden filmjében megjelent egy pillanatra

Bel Air-i lakásán Almával

meg amennyi a filmjei elkészítéséhez szükséges volt. Németországban. 1925 táján ismerkedett meg – szinte azt mondtam: első – feleségével. Helyesbítek: a feleségével. Alfred ugyanis határozottan monogám volt.

Alma Reville-nek hívták. Angol volt, vágó abban a

stúdióban, ahol Alfred munkát vállalt.

Az évek során ritkán láttam. Diszkrét volt, alacsony, fura, tartózkodó és intelligens. Ő keresztelte el „Hitch”-nek. „Azért, tudja – magyarázta –, mert a keresztnevét viccesnek, a családnévét pedig kiejthetetlennek tartottam. Ha be-

tűzni kezdted a nevédt, úgy tűnik, mintha állandóan tüsszentened kellene.”

Legyen hát Hitch! Ebben az időben már „befutott” volt. És annyira félénk...

„Annyira, hogy nem mertem megkérni a leendő feleségem kezét. Már legalább három hónapja kerülgettem a forró kását, ami-

kor ő döntött. Egy este, munka után, bejött a szobámba, s azt mondta: Hát akkor megegyeztünk, Alfred. Megesküszünk, amikor akarod.

Nem kellett kétszer mondani.”

Hitch pályafutását címfestőként kezdte, olykor egy-egy illusztrációt is oda-

Hitch Grace Kellyvel

biggyesztett. A címek után a párbeszéddek, a párbeszéddek után a forgatókönyvek következtek, majd pedig a rendezés, először segédrendezőként.

Életének ebben az időszakában találkozott a nagy David O' Selznickkel, az *Elfújta a szél* későbbi nagy sikerű producerével.

– Úgy hírlik, hogy amint átment a platón, ahol dolgoztam, kérdezgette a tolmácsát: „Kinek a filmjét forgatják itt? – A Hitchcockét. – Ó, igen. És ki írta a forgatókönyvet? – Hitchcock. – Ki rendezi? – Hitchcock. – És hol van ez a rendkívüli ember? – Ott, Selznick úr, épp a díszlet festésével bíbelődik.

Ilyen figura abban az időben gyakran bukkant fel

Hollywoodban. Hitchcock azonban valami sajátos vonással rendelkezett. Először is volt tekintélye. A Universal Stúdióban már akkor tulajként viselkedett, amikor még csak szerződéses alkalmazott volt. Kis világán teljhatalmúan uralkodott, a reklámfőnökök félelemmel és tisztelettel beszéltek róla. Dühkitörései rettenetesek voltak. Hangja messze hallatszott. A titkárnője reszkett előtte. De amilyen hamar felhúzta magát, éppolyan gyorsan szállt el a dühe. Számára ez egy védekezésforma volt.

Nagyon pontos elképzelései voltak arról, hogyan kell lanszírozni egy filmet vagy egy színészt. Számos

tehetség felfedezője volt (Maureen O' Hara, Joan Fontaine, Ingrid Bergman, Grace Kelly, Shirley McLaine, Kim Novak és Tippi Hedren sokat köszönhet neki), tudta, hogyan szédítse az újságírókat és a közönséget az önmagáról és kíséretéről kreált legendákkal. Így találta ki a csodálatos trükköt is: minden filmjében megjelenni egy-egy pillanatra.

Először az 1926-ban készült *The Lodger* című filmjében jelent meg ily módon: hátulról látjuk egy szerkesztőségi irodában, majd a főszereplőt meglincselni készülő tömegben. A *Rear window*-ban egy óraingát igazít. A *La main au collet*-ben autóbuszban ül, madárkalitkát tart a kezében, mellette Cary Grant. A *Madarak*-ban pórázon vezet két kutyát. És így tovább. Jó szimatú róka, tudta, hogy minden filmjében az ő megvilanását fogják lesni, az aprócska részlet újságok hasábjait betöltő

cikkek témájául fog szolgálni. Nem, nem ő az, akinek bármit is meg kellene tanítani a „közönségszervezés” terén.

„Hitch” Hollywood egyik óriása volt, miközben maga volt a megtettesült egyszerűség és közvetlenség. Könnyebben el lehetett érni, mint manapság a tizenhatodrangú filmrendezők bármelyikét. A telefonoktól egyetlen kis bástya óvta: a titkárnője. De gyakran vette fel ő maga a kagylót.

... Még egy emlék, ami hirtelen feléled: felesége egyik ételspecialitása.

Alfred egyszer megkóstoltatta velem, amikor meghívtak magukhoz. Felesége készítette el hatalmas konyhájukban, amelyben akkora hűtőszekrény trónolt, akár egy Cadillac. Mert falánk volt a mi derék „Hitch”-ünk, s ezt mindketten tudták.

Mit akarnak, sir Alfred sem lehetett teljesen hibátlan!

Török Ilona fordítása

Rendezés közben